

МИЛЛИЙ Ғ’ОЯ АСОСИДА БАРКАМОЛ АВЛОДГА МА’НАВИЙ-АХЛОКИЙ
ТАРБИЯНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ

SalixodjayeV Rashid Akbarovich

O’rtachirchiq tumani m.m.t.b ga qarashli maktab

tarix fani o’qituvchisi

rashid@mail.ru

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10467313>

Annotatsiya. Bugungi kunga kelib uz natijasini berayotgan mazkur isloxotlarning yanada samarali bulishini ta’minlash uchun, Uzbekistonning uziga xos taraqqiyot yulining xamda amalga oshirilayotgan isloxotlarning mazmun va moxiyatini yoshlarning ongiga yetkazish barcha ta’lim muassaeaparining oldidagi dolzarb vazifalardan biridir.

Mamlakatimiz istiqlolga erishib, uz mustakilligini mustakkamlash, yoshlarning iqtisodiy imkoniyatlarini kengaytirish, bandligini ta’minlash, ular uchun munosib mehnat sharoitlarini yaratishda muammolar saqlanib qolmoqda bir davrda, vatanga fidoyi, soglom avlodni tarbiyalash vazifasi uz dolzarbligini yana bir marta namoyon etmovda. Iqtisodiy rivojlangan davlatlar safidan urin olishga xarakat qilayotgan Uzbekiston uchun bugungi kunda iqtidorli va istedodli yoshlarni izlab topish, ularning qobiliyatlarini rivojlantirish xamda ilm-fanga yunaltirish va maqsadli tayyorlash dolzarb vazifalardan biridir. Chunki xar bir davlatning taraqqiyotini ta’minlovchi asosiy omil - uning intellektual saloxiyatidir. Uzbekiston jaxon xamjamiyati orasidan uzining munosib urnini egallash, mamlakatni ijtimoiy-iktisodiy rivojlantirish, Ushbu faoliyatlarning natijasi sifatida juda kup ishlar amalga oshirilayotgani barchaga ma’lum.

Kalit so’zlar: Barkamol avlodga ma’naviy-axlokiy tarbiya shakllantirishning nazariy asoslari va mukammal bilim ko’nikma hosil qilish.

THEORETICAL PRINCIPLES OF FORMING THE SPIRITUAL AND ETHICAL
EDUCATION OF THE MATURE GENERATION ON THE BASIS OF THE
NATIONAL IDEA

Abstract. In order to ensure that these reforms, which are bearing fruit today, are more effective, it is one of the urgent tasks before all educational institutions to convey to the minds of young people the content and essence of the specific development path of Uzbekistan, as well as the reforms being implemented.

At a time when our country has achieved independence, strengthening its independence, expanding the economic opportunities of young people, ensuring their employment, and creating decent working conditions for them, the task of raising a healthy generation devoted to the motherland is once again showing its urgency. For Uzbekistan, which is trying to join the ranks of economically developed countries, today, finding talented and talented young people, developing their abilities, directing them to science and targeted training is one of the urgent tasks. Because the main factor ensuring the development of any country is its intellectual competence. It is known to everyone that a lot of work is being done as a result of these activities, to take Uzbekistan's rightful place among the world community, to develop the country socially and economically.

Keywords: *The theoretical foundations of the formation of spiritual and moral education for the mature generation and the formation of excellent knowledge and skills.*

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ДУХОВНО-ЭТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ Зрелого ПОКОЛЕНИЯ НА ОСНОВЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕЙ

Аннотация. *Для того, чтобы эти реформы, приносящие сегодня плоды, были более эффективными, одной из актуальных задач перед всеми образовательными учреждениями является донесение до сознания молодежи содержания и сути конкретного пути развития Узбекистана, а также проводимые реформы.*

В условиях, когда наша страна добилась независимости, укрепляя свою независимость, расширяя экономические возможности молодежи, обеспечивая ее трудоустройство, создавая для нее достойные условия труда, задача воспитания здорового поколения, преданного Родине, еще раз демонстрирует свою острая необходимость. Для Узбекистана, стремящегося пополнить ряды экономически развитых стран, сегодня поиск талантливой и талантливой молодежи, развитие ее способностей, направление в науку и целевое обучение является одной из актуальных задач. Потому что главным фактором, обеспечивающим развитие любой страны, является ее интеллектуальная компетентность. Всем известно, что в результате этой деятельности проводится большая работа по занятию достойного места Узбекистана среди мирового сообщества, по развитию страны в социальном и экономическом плане.

Ключевые слова: *Теоретические основы формирования духовно-нравственного воспитания зрелого поколения и формирования отличных знаний и умений.*

Mamlakatimizda yoshlarni rivojlantirishimizda keng ko‘lamli ishlar amalga oshirilmogda. O‘tgan vaqt ichida yoshlarni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash, ularning huquq va qonuniy manfaatlarini himoya qilish, mamlakatimiz istiqboli uchun mas’uliyatni o‘z zimmasiga olishga qodir, tashabbuskor, shijoatli yoshlarni tarbiyalash borasida alohida tizim yaratildi.

Yurtimizda tashkil etilayotgan yangi davlat va nodavlat maktabgacha ta’lim tashkilotlari, umumta’lim maktablari, oliy o‘quv yurtlari, nufuzli xorijiy universitetlarning filiallari, zamonaviy IT-parklar, madaniyat muassasalari va sport inshootlari, mutlaqo yangi namunadagi ta’lim maskanlari — “Prezident maktablari”, “Temurbeklar maktabi”, “Ijod maktablari” bugungi globalashuv sharoitida raqobatga qodir bo‘lgan yetuk kadrlarning yangi avlodini tarbiyalashga xizmat qilmoqda.

Milliy goyaning mustakillikni mustaxkamlashda namoyon bulish jarayoni uzining bir kator xususiyatlariga xam ega. Ular kuyidagilardan iborat: • Bugungi kunda odamzod ma’lum bir davlatlar va siyosiy kuchlarning manfaatlarigagina xizmat kiladigan, olis-yakin manbalardan tarkaladigan, turli ma’no-mazmundagi mafkuraviy kuchlarning ta’sirini doimiy ravishda sezib yashashi. Axborot asri, elektronika asri deb atalayotgan XXI asrning bugungi kunida bu ta’sirlardan xoli bulish deyarli imkonsizdir. Milliy goya - millat tafakkuri va onginging maxsuli, Lekin ayni vaktida siyosiy ong darajasi xar bir millatning rivojini belgilaydigan omil xamdir.

Demak, ongni, tafakkurni uzgartirmasdan turib esa, xech bir jamiyat uzining oliy maqsadiga erisha olmaydi. Biz xam kishilar ongi va tafakkurini uzgartirmasdan turib ozod va obod

jamiyatni barpo etolmaymiz. Milliy ong, milliy goyani yosh avlod ongiga singdirish va shakllantirish zaminida iqtisodiyot yotady. Biz milliy goyani yoshlar ongiga singdirish jarayonida, ma'naviyatni yuksaltirishda iqtisodiyotimizni rivojlantirish jabxalari bilan integrallashtirishni nazardan chetda koldirimasligimiz muhim vazifalarimizdan biridir. Yana bir muhim vazifa uzluksiz ta'lim-tarbiya tizimini takomillashtirishni amalga oshirish choralari - bu ta'lim tizimini demokratik va insonparvarlik yunalishlarida kayta kurish bilan xam boglik.

Chunki insonparvarlik goyalari va tamoyillari milliy goya bilan chambarchas boglik bulib, insonning moddiy va ma'naviy farovonligini, erkin, mustaqil, ijodiy faoliyatini, kishilarning uzaro xamkorligi, dustligi, xamjixatligi, birdamligi va bir-biriga xamxurligi kabi eng yuksak, ilgor insoniy fazilatlarini uzida mujassam etadi. Odillik, xalollik, pokpik, tugrilik, mexnatsevarlik, vatanparvarlik, baynalmilalchilik, odoblilik, vijdonlilik, imon-e'tik;odlilik, mexmondustlik, kamtarlik, or-nomusni, sharm-xayo va iffatni e'zozlash, tinchliksevarlik, olijanoblik, el-yurt manfaatini uz manfaatidan ustun kuyish kabi yuksak insoniy fazilatlar xam insonparvarlikning namoyon bulishidir. «Uzluksiz ta'lim - malakali raqobatbardosh kadrlar tayyorlashning asosi bulib, ta'limning barcha turlarini, davlat ta'lim standartlarini, kadrlar tayyorlash tizimi tuzilmasi va uning faoliyat kursatish muxitini uz ichiga oladi.

Insoniyat xayotida tarixning tarbiyalovchi ibrat rolini isbotlay olish;

Yoshlar siyosatini baholash O'zbekiston Respublikasida yoshlar bilan ishlash samaradorligini baholash bo'yicha yagona ko'rsatkichlar tizimi hisoblanib, mamlakat yoshlarining davlat va jamiyat hayotidagi ijtimoiy-siyosiy mavqeyi, farovonligi, barkamollik darajasi hamda istiqboldagi o'rnini ko'rsatadi.

Bunda baholash mamlakatning yoshlar siyosati bo'yicha sifat ko'rsatkichlari sohadagi xalqaro indeksarga mos ravishda o'sishini ta'minlashga yo'naltiriladi hamda sohada amalga oshirilayotgan ishlar davlat va xo'jalik boshqaruvi hamda mahalliy hokimiyat organlari kesimida quyidagi ustuvor yo'nalishlar asosida baholanadi:

1. Yoshlarning ijtimoiy-iqtisodiy holati.
2. Yoshlarning ijtimoiy faolligi.
3. Yoshlarga oid davlat siyosatining asosiy yo'nalishlarini amalga oshirishda ishtirok etuvchi davlat organlari va tashkilotlari faoliyati.
4. Yoshlarga oid davlat siyosati va uning infratuzilmasi.
5. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va yoshlar.

Ayni paytda davlatimiz raxbariyati olib borayotgan ijobiy ishlar va mavjud muammolarni bartaraf etish uchun olib borilayotgan sa'y-xarakatlari va erishilayotgan amaliy natijalar xususida targibot-tashvikot ishlarini olib borishga yoshlarni ruxlantirish, uning jamiyatimiz, davlatimiz, mustakilligimtg bulgan ishonche'tikodini mustaxkamlash olimlarimiz, peshkadam ziyolilarimiz, ma'ruzachilarimiz, mafkuraviy ishlar bilan shugullanuvchi barcha targibot-tashvikotchilarning birinchi darajali vazifasi xisoblanadi.

Tarbiyaning mazmuni - barkamol avlodning shaxs sifatida shakllanishini va intellektual rivojlanishini davr talabiga, ularni jamiyat va davlat manfaatlariga yunaltirish, milliy goya ruxida ma'naviy-axlokiy tarbiyalash, fidoyilik, sadoqatlilik, yurt iftixori, mexr-okibat tuygularini shakllantirish va rivojlantirishdir

Tarbiya shakllari va metodlarining samaradorlik mezonlari, tarbiyaning samaradorligi - barkamol avlodni uzluksiz tarbiyalash bilan boglikdir. Yoshlarning ma'naviy-axloqiy va intellektual rivojlanishini tavsiflovchi: -bilim; -kunikma; -malaka va bopqa intellektual sifatning shakllanganlik kursatkichlari mezon sifatida ishtirok etishi mumkin.

Ukituvchining vazifasi - agar avvallari uqituvchining vazifasi ijtimoiy tajribani translyatsiya qilishdan iborat bolsa, xozirgi zamonaviy ta'lim muassasasida xar bir shaxsning individual intellektual rivojlanish jarayonini loyixalashtirish funksiyasini amalga oshirishi kerak.

Bunda ukuv-pedagogik diagnostika, individual maslakatlar berish, x;ar xil rivojpaniShdagi ukuvchilarga tarbiya berishning individual jarayonini ishlab chikish faoliyat asosiy vazifaga aylanadi, Tarbiya jarayoniga zamon talabi darajasida yangi pedagogik texnologiyalarni tadbik kilish xar bir shaxsni, barkamol avlodni tarbiyalashda - tarbiya jarayonini loyixalashtirish, yunaltirish, lozim bulganda jarayonga uzgartiripshar kiritish imkonini beradigan tizimni shakllanishiga olib keladi. Individual tarbiya jarayonini boshkarish - individual-shaxeiy xarakterdagi tarbiya jarayonini tashkil qilishda jarayonning uzini avvaldan loyixalashtirish yulidan borish kerak. Tarbiya jarayoniga ta'sir qiluvchi xar bir xarakat, xar bir xarakatni loyixalashtirishda g'oya kiritish imkoniyati saqlanib kolishi kerak. Bu esa yoshlarning tarbiyalanish jarayonini boshqarish imkonini beradi va bu jarayonning samarali natijaga erishishini ta'minlaydi.

Ma'naviyatni yuksaltirishda milliy goyaning axamiyati juda kattadir. Milliy goya xalkning kunglidagi orzu-umidlarni, maksad va intilishlarni nazariy tarzda ifoda etadi. Milliy g'oya mavzusi balandparvoz mavxum orzular emas. U xar bir inson, jamiyat oldida turgan mqsadlardir. Millatning tub manfaatlari, uning uz utmishiga bergan baxosi va kelajakka ishonchi milliy goyada uz aksini topadi. Yuksak ma'naviyatga, pokiza axlokka, demokratiya tamoyillariga tayangan milliy goyalar jamiyatni rivojlanishga yetaklaydi.

Yoshlarning tibbiy madaniyati oshiriladi, sog'lom turmush tarzi, shaxsiy gigiyena, qoidalari to'g'ri va ratsional ovqatlanishga rioya etish ko'rsatkichlari oshishi.

Umumta'lim maktablarida o'quvchilarining kasblar kesimida qiziqishini aniqlash, 8-9-sinf o'quvchilarini zamonaviy va istiqbolli kasblar bilan tanishtirib borish, 10-sinfdan o'quvchilarni davlat va nodavlat o'quv markazlari yordamida kasbga yunaltirish o'rgatish va ularning xarajatlarini mexanizmi yaratilishi.

Yoshlarni oliy ta'limga o'qishga qabul qilishda abituriyentning intellektual salohiyati, shaxsiy ko'nikmalari, mantiqiy va ijodiy fikrlash qobiliyati va volontyorlik faoliyatlari asosida saralash tizimi bosqichma-bosqich joriy etilishi,

Oila, xususan, yoshlarda boy milliy tarbiyaviy merosimiz to'g'risida bilimlar oshirilib, ularni o'rganish, saqlash, targ'ib qilish, o'rgatish orqali milliy qadriyatlarning mavqeyi mustahkamlanadi.

Xulosa

Insonlardagi noyob insoniy fazilatlarni asrab-avaylash va yanada takomillashtirish dolzarb masala. Farzandlarimizni Uzbekistonning munosib ug'il-qizlari etib tarbiyalash masalasi ma'naviyat soxasidagi ishlarimizning asosiy negizini tashkil etishi lozim. Respublikamiz taraqqiyotining xozirgi tarixan yangi bosqichida yosh avlod tarbiyasi bilan shug'ullanuvchi barcha muassasalarda uqituvchilarning eng muhim va birinchi navbatdagi vazifalaridan biri ukuvchilarga

ta'lim berish bilan bir katorda ularning ma'naviy saviyasi, dunyokarashini davr talabi darajasida bulishi uchun bor imkoniyatlarni ishga solish-dan iborat bulmog'i lozim.

Shuning uchun bu borada yetarli tajriba va uqitishda uziga xos usul, vositalar bugungi kunda to'liq shakllangan. Isloxot talablari xam fanlarni uzlashtirishga yangicha yondashuvni talab etmokda

REFERENCES

1. Mirziyoev Sh.M. «Yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish, ularning bush vaktini mazmunli tashkil etish buyicha mux,im vazifalar» mavzusidagi videoselektor yiFi-lishidagi nutki. II «Xalk suzi» gazetasi, 2G19 yil 2G mart.
2. Mirziyoev Sh.M. «Bilimli avlod - buyuk kelajakning, tadbirkor xalk - farovon xayotning, dustona xamkorlik esa tarakkiyotning kafolatidir» mavzusidagi Uzbekiston Pespyblikasi Konstitutsiyasining 26 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi nutk. II «Ma'rifat» gazetasi. 2G18 yil 8 dekabr.
3. Abu Nasr Forobiy. Fozil odamlar shax,ri. - T.: Abdulla Kodiriy nomidagi xalk merosi nashriyoti, 1993 yil. -189-b.